

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 5.

LETNIK XXIV.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. MAJA 1923.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA.

Dr. Jakob Mohorič: Zadrugištvo in velepodjetja	85
Dr. A. Gosar: Zadrugištvo in socializacija	67
A. Kralj: Pripombe k načrtu zadrugiškega zakona	69
A. Kralj: Anketa o davčnih zadevah zadrug	72
Vprašanja in odgovori	73
Zadrugištvo	55
Gospodarstvo	79

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 5, I. 1923.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Grosupljem r. z. z. o. z. se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 7. uri zjutraj v prostorih v Stolpiču v Šmarju. — 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občenem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 4. Volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cerknici, r. z. z. n. z., se vrši dne 27. maja 1923 ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske in širarske zadruge logaške, r. z. z. o. p., se vrši dne 27. maja 1923 ob 3. uri pop. v prostorih »Društvenega doma« v Dol. Logatcu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Voklem pri Kranju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 3. junija 1923, ob 9. uri dopoldne v šoli v Voklem. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Lesne zadruge v Staremtrgu pri Ložu, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo 10. junija 1923 ob 3. uri popoldne v dvorani kons. društva. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje računa za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

16. občni zbor Hranilnice in posojilnice na Ponikvi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923 ob 15. uri v posojilnični pisarni. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Homcu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923 ob pol. 11. uri

dopoldne v hranilničnih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Živinorejske zadruge na Homcu, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. maja 1923 ob 11. uri dopoldne v hranilničnih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Prememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Električno-strojne zadruge v Šmarci, r. z. z. o. z., se bo vršil 3. junija 1923 ob pol. 11. uri v hranilničnih prostorih na Homcu s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Šmarci, r. z. z. o. z., se bo vršil 3. junija 1923 ob 11. uri dopoldne v hranilničnih prostorih na Homcu s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Veliki Nedelji, r. z. z. n. z., se vrši dne 27. maja 1923, ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Posojilnice in hranilnice v Poljanah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 3. junija 1923 ob 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih z dnevnim redom: 1. Odobritev sklepa nadzorstva glede odstavitve treh članov načelstva v smislu § 24. zadr. zakona. 2. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 3. Čitanje zapisnika zad. obč. zbora. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Loki pri Zidanem mostu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri popoldne v zadrugiški pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Sprememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svečini, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 10. junija 1923, ob 16. uri v posojilnici. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje rev. poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12.50 Din. Za člane zvezinih zadrug 20 Din. na leto. Posamezna številka 3 Din. — Izhaja 15. dne vsakega meseca.

Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Jakob Mohorič.

Zadružništvo in velepodjetja.

V 2. številki letošnjega Narodnega Gospodarja je B. J. v članku »Avtonomija in zadružništvo« obravnaval značaj močnih centraliziranih zadrug in podal o njih par važnih ugotovitev. Prva taka ugotovitev se glasi: »Te centralizirane zadruge so velepodjetja, ki nosijo samo še ime zadruge, v bistvu pa so že kapitalistična podjetja in jim manjkajo bistveni znaki zadruge t. j. samouprava, samopomoč in lastna odgovornost«. Po utemeljitvi te ugotovitve opozarja pisatelj še, da pri takih velikih zadrugah manjka vzajemnost in skupnost med člani, kakor je vsaj lahko mogoča med člani malih rajfajznovk, ker se člani močnih centraliziranih zadrug med seboj ne poznajo in tudi poznati ne morejo; dalje, da je samo pri malih zadrugah še mogoče uveljavljati zahtevo, da člani načelstva in nadzorstva vršijo brezplačno svojo dolžnost v interesu skupnosti, v interesu občnosti, ne da bi se s tem od posameznih članov načelstva in nadzorstva preveč zahtevalo. Na koncu se pisatelj pritožuje, da otežujejo centralizirana zadružna podjetja malim zadrugam izjemno stališče in avtonomijo napram predpisom obrtnega reda, napram davčnim in pristojbinskim predpisom, ker upravne in davčne oblasti ne ločijo med malimi zadrugami in zadružnimi velepodjetji in vsled tega tudi nočejo lo-

čiti zadružnega in navadnega trgovskega obratovanja.

Ta izvajanja drže. Ni pa z njimi še rešeno vprašanje, kako stališče naj zavzame zadružništvo napram velepodjetjem.

Mislim, da mi ni treba razlagati, kakšno vlogo igrajo v modernem narodnem gospodarstvu velepodjetja. V najvažnejših strokah produkcije so velepodjetja sploh popolnoma izpodrinila male obrate.

Zlasti industrija se je v novejšem času razvijala tako hitro v velepodjetja, da je celo pri Nemcih rodbinsko bogastvo ni moglo dohajati. Za velepodjetja potrebni večji kapital je bilo treba zbrati od večje množice in sicer se je to godilo in se godi še danes običajno povsod v obliki delniških družb.

Pri nas se večkrat sliši o delniških družbah naziranje, kakor da so in morejo biti te družbe samo kapitalistična podjetja v smislu vseh škodljivih izrastkov kapitalizma.

V tem oziru se moramo seveda zavedati, da je delniška družba sama po sebi samo oblika združevanja denarja kakor je druga oblika tega združevanja zadružništvo. Res je, da je oblika delniške družbe prikladnejša za kapitalistične tendence in oblika zadruge pripravnjejša za združevanje gospodarsko šibkih v obrambo proti izkoriščanju. Ker ni nikdar

odločilna oblika ampak vsebina in duh, ki prevladuje, je lahko mogoče in se tudi dogaja, da se v združni obliki skrivajo podjetja z najbolj kapitalistično tendenco in da je v marsikateri delniški družbi mnogo združnega duha.

Premotrimo nekoliko bistvo del. družbe v tem pogledu! Najprej kapital. Tudi pri delniških združbah se ne zbira samo denar velikih kapitalistov. Pri nas seveda vlaganje malih prihrankov v delnice še ni razširjeno, ker smo v tem razvoju še bolj v začetku, pri drugih narodih, zlasti pri Francózih je pa tudi med malimi varčevalci nalaganje prihrankov v delnice silno udomačeno. Pri nas nalagajo mali varčevalci svoje novce na hranilne knjižice v združnih hranilnicah in posojilnicah, v hranilnicah in v bankah. Ta naloženi denar se v vsakem slučaju deloma porabi za delniške glavnice. V tej obliki mali varčevalci niso sami neposredno delničarji, so pa posredno ali potom osrednjih združnih zvez, ki morajo plodonosno nalagati svoj odvišni denar pri bankah, ki ga vsaj deloma porabijo za investicije v trgovini in industriji v obliki delnic.

V začetku omenjeni članek povdarja, da je samo pri malih združgah še mogoče uveljavljati zahtevo, da člani načelstva in nadzorstva vršijo brezplačno svojo dolžnost v v interesu občnosti. Res je, samo jaz ne bi polagal izključne važnosti ravno na brezplačnost. V prvi vrsti gre za vršitev dolžnosti v interesu skupnosti, občnosti. Nazadnje je vendar vsak delavec vreden plačila.

Tako izvrševanje dolžnosti v interesu občnosti je prav posebno važno pri upravi velepodjetij v obliki delniških družb. Pomen uprave velepodjetij sploh jako lepo opisuje umrlí nemški narodno-gospodarski strokovnjak Walther Rathenau v brošurici »Vom

Aktienwesen«: »Upravljanje velepodjetja pre-sega po obsegu dela, organizaciji osebja in hitrem menjavanju nalog vladanje male moderne države in velesile pred 100 leti. Ne vedel bi za noben čas, za noben prostorček na zemlji z Ameriko vred, kjer bi se vršilo leto in dan z enako hitrostjo, gotovostjo, odgovornostjo vsak dan toliko ustvarjajočega upravnega dela kakor na vodilnih mestih naših velepodjetij. Od državniškega dela se razlikuje to delovanje po izločitvi ovirajočih instanc, po nují hitrega odločanja in nedeljivosti odgovornosti; od prejšnjega poslovanja se loči po poslovnem obsegu, stalni spremembi nalog in problemov in po upravnem sredstvu organizacije«.

Ta uprava se pa seveda lahko vrši po različnih načelih. Lahko se pri takem velikem delniškem podjetju združi nekoliko najmočnejših delničarjev, ki izbero upravni svet, ki vodi upravo samo v interesu svojem in te večine; lahko se izbere uprava, ki gleda na korist vseh delničarjev, vendar prav izključno samo delničarjev; mogoča je pa tudi uprava, ki varuje korist delničarjev ima pa tudi interes občnosti stalno pred očmi.

Združna oblika za veleobrat ni prikladna, velepodjetja bodo ohranila obliko delniške družbe. Združništvo pa ima vzvišeno nalogo, da zbira po svojih osrednjih zvezah raztresen kapital malih varčevalcev, da združeno kot mogočen faktor onemogoči njih izkoriščanje po malem številu privatnih kapitalistov, da po modrem vodstvu odloča, katerim industrijam se naj dajo ti mali prihranki na razpolago in da na čelo velepodjetij skuša spraviti može, ki so izšli iz šole praktičnega udejstvovanja na združnem polju, da kot zastopniki združništva vršijo potem tudi na tem polju svojo dolžnost v interesu skupnosti, v interesu občnosti.

.....

Dr. A. Gosar :

Zadružništvo in socializacija.

(Konec.)

Zadružništvo in »socializacija« poedinih gospodarskih podjetij.¹⁾

Prav za prav je napačno govoriti o socializaciji poedinih gospodarskih podjetij. Socializirati — podružabiti — v pravem pomenu besede se dajo samo cele gospodarske panoge, odnosno celokupno narodno gospodarstvo. Samo tedaj, če predstavlja eno samo podjetje (n. pr. rudnik) v državi ali pokrajini svojo posebno panogo domačega narodnega gospodarstva, se da tudi ono v pravem pomenu podružabiti. Ono pa, kar se pod »socializacijo« podjetij navadno razume, pomeni samo prvo stopinjo prave socializacije, namreč njihov prehod iz rok zasebnega kapitalista ali kapitalistične družbe v last in upravo širših krogov. Ker je zadružništvo poklicano prevzeti ravno v tem pogledu glavno vlogo, zato je ne le zanimivo, marveč tudi važno, da si na praktičnem primeru nekoliko natančneje ogledamo, kako se da ta »socializacija« izvršiti gladko, brez večjih težav in brez nasilja.

Za vzgled hočemo vzeti delniško tovarno ali rudnik, ker je ta vrsta zasebnokapitalističnih podjetij ne samo za naš namen najbolj primerna, marveč tudi na splošno za socializacijo najbolj »zrela«. Vzrok temu tiči v dejstvu, da je pri delniških družbah zveza

med lastniki in praktičnim vodstvom podjetja tako rahla, da morebitne izpremembe med delničarji ne vplivajo na gospodarsko sposobnost in rentabilnost podjetja. Zato se dosedanja zasebnokapitalistični lastniki delniških podjetij najlažje nadomestijo z novimi, širšim krogom pripadajočimi.

Ako hočemo tako delniško podjetje »socializirati«, kakor si mi to zamisljamo, je za to najprej potrebno, da se prizna delavcem in uslužbencem, ki so pri podjetju zaposleni že neko določeno dobo, n. pr. eno ali dve leti, pravica do primerne odpravnine. Ta bi se morala ravnati po čistem dobičku podjetja ter rasti sorazmerno s službeno dobo. S tem bi bila rešena dva važna problema, ki sta z razmerjem delavca ali uslužbenca do njegovega podjetja nujno spojena.

Prvo vprašanje, ki bi se na ta način gladko rešilo, je to, kako zadržati delavcem in uslužbencem podjetja toliko plačo, ki bi odgovarjala povprečni vrednosti njihovega dela. Sproti, to je vsak dan, ali vsak teden, kakor se delavci plačujejo, se namreč vrednost dela mnogokrat ne da niti približno točno ugotoviti. V obliki dnevne ali tedenske mezde se zaradi tega ne more izplačati delavcem in uslužbencem ves njihov pravični zaslužek in vsak podjetnik, — tudi če jim hoče biti popolnoma pravičen, — je iz čisto gospodarskih razlogov primoran plačevati samo take mezde, ki zanesljivo ne presegajo vrednosti delavčevega ali uslužbenčevega dela. V obliki odpravnine, ki bi se odmerjala za vsako leto posebej, po letnem računskem zaključku podjetja, pa bi se vsakemu delavcu in uslužbencu lahko priznalo ono, kar se mu

¹⁾ O tem vprašanju je razvil ing. M. A. Štebič v organu ministrstva za socialno politiko »Socialni Preporod« št. 2, 1. 1922 poseben načrt, ki je v svoji osnovni misli zelo podoben našemu, zdí se pa v celoti nekoliko preveč mehaničen. Zato in pa ker sem pričujočo razpravo napisal še predno je Štebičev članek izšel, ga tudi nisem posebej upošteval, da se tembolje vidi, kako daleč sva prišla, nevedoč drug za drugega do podobnih zaključkov.

je tekom leta hote ali nehotе odtegnilo od njegovega pravičnega zaslužka.

Nič manj važna ni tudi druga posledica priznanja odpravnin delavcem in uslužben-
cem. Odpravnina se namreč samo prizna, oziroma po našem načrtu vsako leto na novo odmeri, ostanek pa še nadalje vlo-
žena, ali kakor pravimo, investira-
na v podjetju. Izplačilo odpravnine v slučaju starosti, onemoglosti itd. ali tedaj, če delavec, oziroma uslužbenec zapusti pod-
jetje, bi se v našem slučaju na poseben način uredilo. Že samo dejstvo, da bi odpravnina o-
stala na splošno vložena v podjetju, pa za-
došča, da bi se s tem delavstvo na nj pri-
klenilo in zanj zainteresiralo. Na ta način bi bilo rešeno eno glavnih vpra-
šanj, od katerih zavisi možnost socializacije, to je, kako vzbuditi v delavstvu interes in za-
nimanje za prospeh njihovega podjetja. To trditev potrjuje izkušnja, zlasti sijajni vzgled znamenitih Zeisswerke v Jeni, kjer je u-
stanovitelj podjetja Abbe oprl celo svojo »socializacijo« na pravico delavstva in usluž-
bencev do primerne odpravnine.

S tem, da se delavcem in uslužbencem prizna pravica do odpravnine, je ustvarjena podlaga, na kateri lahko preidejo cela pod-
jetja polagoma in popolnoma avtomatično v delavske roke. Treba je samo, da se vsi de-
lavci in uslužbenci, ki so zadobili pri svojem podjetju pravico do odpravnine, združijo v ta namen v posebno zadrugo, kateri bi se od-
pravnina in njen vsakoletni prirastek izpla-
čevala sproti v starih delnicah podjetja.

Število tej zadrugi dodeljenih delnic bi na ta način leto za letom rastlo in podjetje bi tako samo po sebi prehajalo v last in upra-
vo delavcev in uslužbencev. Stopnjema bi dobila delavska in uslužbeniška zadruga tudi v upravnem vodstvu podjetja vedno več za-
stopnikov, dokler ne bi bila večina upravnega sveta popolnoma v njenih rokah.

Delnice, ki bi jih dobila delavska in usluž-
beniška zadruga na račun odpravnine svojih članov, bi bile popolnoma njena last. Medse-
bojno razmerje med zadrugo in njenimi člani, v prvi vrsti naravno njihove pravice do nje, bi se morale seveda v združnih pravilih na-
tančno določiti.

Podrobnosti te ureditve tvorijo samo-
stojno vprašanje, katerega ne moremo tukaj obravnavati. Vsekakor pa ne bi bilo težko najti tako rešitev, ki bi na eni strani zagotav-
ljala vsakemu delavcu in uslužbencu popoln užitek in v gotovih slučajih tudi delno izpla-
čilo njemu pripadajoče odpravnine, na drugi strani pa bi vendar dajala zadrugi kot taki odpravnino predstavljajoče delnice vizključno last in s tem tudi njim odgovarjajočo oblast nad podjetjem. Na ta način bi stala nasproti, oziroma sčasom nad podjetjem neka stalna organizacija, ki bi zaradi tega lahko prevzela odgovornost za njegov obstoj in nemoteni raz-
voj, obenem pa bi tudi z delavci in usluž-
benci obračunavala ter jim takorekoč njihove pravice, oziroma terjatve do podjetja posre-
dovala in izplačevala. Jasno je, da si tega iz-
plačevanja ne smemo predstavljati vedno v gotovini. Izključeno je namreč, da bi zadruga mogla in smela izplačati delavcu, oziroma uslužbencu celo odpravnino v denarju. Ako bi to storila, potem ne bi imela nobenega sredstva, s katerim bi lahko svoje člane pri-
klenila na podjetje. Nasprotno, ena njenih glavnih nalog bi morala biti ta, da bi s svo-
jimi gmotnimi sredstvi skrbela za vsestransko pomoč delavcem in uslužbencem v vseh slu-
čajih, kjer in kadar je to potrebno. Zato se ta zadruga ne bi smela omejiti samo na izplače-
vanje rent in podpor, marveč bi morala skr-
beti zlasti tudi za razne koristne ustanove, n. pr. bolnice, zavetišča itd. Posebno pa bi se morala brigati za gradnjo delavskih, oziroma uslužbeni-
ških stanovanj in domov.

Ako v celoti presodimo ta način socializacije, tedaj moramo poudariti kot posebno važno dejstvo, da ne zahteva ta načrt nikake nagle spremembe v vodstvu in upravi podjetja. Nasprotno, v začetku ostaja takorekoč vse pri starem in le polagoma se lastniki podjetja zamenjujejo ter nadomeščajo z novimi. To je iz čisto gospodarskih ozirov izredno pomembno, ker je z vsako naglo in globoko segajočo spremembo navadno združena, zlasti pri velikih podjetjih, tudi velika nevarnost za njihov obstoj. To stopnjevito pronicanje delavcev ozir. uslužbencev v vodstvo in upravo podjetja pa vodi do tega, da se posamezni izmed njih lahko dejansko vsposobijo za aktivno sodelovanje v vodstvu in nadzorstvu. To pa je eden najvažnejših predpogojev slaherne delavske kontrole nad posameznimi podjetji in nad celo industrijo odnosno produkcijo.

Zelo važno je pri tem načrtu brez dvoma tudi to, da ni treba za njegovo izvedbo nikake hipne razlastitve, marveč le delno in pravilno omejitev zasebno-kapitalističnega dobička. Na ta način bi se glavni in najtežji problem, od katerega je odvisen ves uspeh socializacije, rešil brez ne-

potrebnega nasilja potom naravnega razvoja.

Hitrost tega razvoja je odvisna seveda v prvi vrsti od višine odpravnine, ki bi se priznala delavcem in uslužbencem. To pa je naravno zopet ločeno vprašanje, pri čegar reševanju prihaja poleg vseh socialnih momentov v poštev, zlasti tudi konkurenčna sposobnost podjetja. Čim krepkejša je kako podjetje, čim bolj rentabilno je, temvečji je lahko tudi delež, ki se prizna delavcem in uslužbencem v obliki odpravnine. A tudi na splošno smemo upravičeno trditi, da bi na ta način lahko vsa važnejša za socializacijo zrela podjetja v doglednem času prešla, če ne izključno, pa vsaj pretežno v last in oblast delavcev in uslužbencev. Jasno je seveda, da brez žrtev na strani kapitalistov to ne bi bilo mogoče. Ravno za to pa gre. Delavci in uslužbenci morajo dobiti, kar jim po vsej pravici pripada, to je, kar s svojim delom dejanski in ne samo po tržnih cenah delavnih moči zaslužijo. Socializacija pa, ki bi pustila zasebnemu kapitalu vse njegove dosedanje dohodke in ves dosedanj dobiček, je nemogoča. V tem tiči ves »radikalizem« zahteve po socializaciji.

A. Kralj:

Pripombe k načrtu združnega zakona.

Jamstvo (zaveza).

Po načrtu (čl. 2) se morejo zadrage snovati z omejeno in neomejeno zavezo kakor po dosedanjih predpisih. Toda obseg zaveze (jamstvo, poroštvo, odgovornost) članov za zadrugine obveznosti se sedaj bistveno drugače ureja kakor po avstrijskem zakonu iz l. 1873. Po starem avstrijskem zakonu je bilo upniku, ki v konkurznem postopanju ni dobil popolnega kritja za svoje terjatve napram zadrugi, dovoljeno, da je za primanjkljaj tožil

poljubnega posameznega člana ali tudi več posameznih članov. S tem je bila dana možnost za neštete pravde in so bili zlasti premožnejši člani izpostavljeni nevarnosti, da jih bodo upniki preganjali. Načrt novega zakona v čl. 42 odpravlja to direktno jamstvo članov in si v bistvu osvaja načela, ki jih obsega nemški združni zakon glede takozvane doplačevalne dolžnosti. Slučne določbe so bile vsprejete tudi v načrt novega avstrijskega združnega zakona l. 1911. Avstrijska vlada

jih je bila za časa vojske uveljavila s posebno naredbo pravosodnega ministrstva z dne 21. marca 1918, drž. zak. št. 105. Zadrugni upniki morejo svoje zahtevke uveljaviti le v reparticijskem postopanju, nikakor pa ne na ta način, da bi smeli naravnost nastopiti proti posameznim članom.

Ker je s temi odredbami stališče članov veliko bolj zavarovano, nasproti pa se nič ne poslabša pravno stališče upnikov, je le pozdraviti, da so se tudi v sedanji načrt privzele slične določbe.

Jamstvo članov za obveznosti zadruga ostane tudi še naprej solidarno in subsidiarno v toliko, da je treba za pokritje izgub porabiti najprej lastno premoženje zadruga. To jamstvo članov traja po čl. 20 še eno leto po zaključku onega poslovnega leta, v katerem je prenehalo članstvo, izvemši slučaj likvidacije ali konkurza, ko traja jamstvena obveznost do konca likvidacijskega, oziroma konkurznega postopanja. Glede trajanja jamstvene dobe torej ne prinaša sedanji načrt nič bistveno novega.

Deleži.

Načrt se postavlja na edino pravilno stališče, da je zadruga v pogledu določanja višine poslovnih deležev povsem avtonomna. Zato ne določa niti najvišjega, niti najmanjšega zneska deležev. Ta princip je veljal sicer tudi v našem dosedanjem združnem zakonu, vendar smo parkrat doživeli slučaje, ko si je ljubljansko registracijsko sodišče lastilo pravico določati, da li so deleži zadosti veliki ali ne. Upajmo, da bo tako poseganje registracijskih sodišč v avtonomijo zadrug po novem načrtu povsem izključeno; sicer bi ne bila zadruga v svojem pravnem obstoju nikdar varna in bi vsakokratni trgovski senat vsak čas mogel priti z novimi zahtevami, ne da bi mu bile znane premoženjske razmere zadruga.

Tudi je le odobravati, da se novi načrt postavlja na stališče, da mora biti višina vseh deležev v zadrugi enaka. V tem oziru je vladala pri nas dosedaj največja nejasnost in nedoslednost: dočim so registracijska sodišča v Novem Mestu, Celju in Mariboru vpisovala zadruga z dvojevrstnimi deleži (opravnimi in tzv. glavnimi), je ljubljansko trgovsko sodišče že več let sem odklanjalo dvojne deleže, dočim jih je preje tudi dopuščalo. Dvojni deleži gotovo niso v skladu z duhom združnega zakona, ker so glavni deleži dajali dotičnim članom premoč nad drugimi člani, ki so imeli le poslovne deleže, dočim so bile obveznosti obojih vrst članov povsem jednake.

Deleži se morejo vplačevati tudi v obrokih. Kdo določi te obroke in v katerem času morajo biti vplačani, o tem ni v načrtu ničesar povedanega niti v čl. 3, niti v čl. 10. Priporočljivo bi bilo privzeti v načrt pri čl. 11 določbo, da morajo pravila v takih slučajih, ko je dopustno deleže vplačevati v obrokih, obsegati predpis glede dobe, v kateri mora biti delež vplačan. Sicer bi morda načelstvo ali samo ali v zvezi s kakim drugim organom določilo tako nizke obroke, da bi se vplačilo deleža preveč zavleklo.

Ravno tako bi bilo umestno, da bi se za slučaj vplačevanja deležev v obrokih pri čl. 11 določilo, kolik minimalni del deleža da mora član plačati ob pristopu. Nemški združni zakon odreja v tem oziru, da mora vsak član ob pristopu plačati najmanj jedno desetino deleža.

Iz načrta ni razvidno, če se smejo deleži porabiti za pokritje v poslovni dobi nastale izgube in če jih morajo potem člani doplačati. V čl. 11, točka 3, je sicer dana možnost, da morebitne izgube porazdele med člane; toda kako se to izvrši, o tem ne obsega načrt nikake določbe, ampak prepušča vse te stvari vsaki zadrugi, da si jih uredi po svoji volji. Dobro bi bilo, če bi se o tem predmetu privze-

le v zakon določbe, ki bi v tem pogledu u-stvarile več jasnosti. Stvar je velikega prak-tičnega pomena, ker nastane v takih primerih vedno med člani nesoglasje. Pomembna je ta zadeva tem bolj, ker se sme pod gotovimi pogoji od nekaterih članov zahtevati, da vpla-čajo po več deležev (čl. 11, točka 2).

Glede obrestovanja deležev obsega načrt določbe, ki jih je le odobravati. Po teh do-ločbah ne sme biti obrestovanje deležev tako visoko, da bi imelo značaj dividende in zato se odreja kot maksimalna meja za višino de-ležnih obresti povprečna obrestna mera, ki je za dotično dobo veljala za posojila pri Na-rodni banki.

Poslovanje s člani.

Načrt novega združnega zakona odreja principijelno, da morajo zadruga poslovati le s svojimi člani. Ker pa je v praksi striktna izvedba tega načela neizvedljiva, se določa več izjem, v katerih morejo zadruga stopiti v poslovni stik z nečlani. Kot take izjeme na-vaja načrt:

a) hranilne vloge smejo zadruga spreje-mati od vsakogar; izposojila smejo najemati tudi pri nečlanih;

b) z nečlani smejo poslovati, kadar jih v to pooblasti vlada vsled javnih interesov;

c) drugače pa smejo zadruga poslovati z nečlani samo tedaj, kadar bi jim brez krivde združne uprave pretila opasna izguba.

Tu naštetih primeri, v katerih je dopustno poslovati z nečlani, so opisani mnogo pre-ozkosrčno in s stališča prakse nikakor niso sprejemljivi. Na vsak način je treba zahtevati, da smejo zadruga vlagati svoj odvisni denar pri zavodih, ki so podvrženi javnemu pola-ganju računov in da smejo kjerkoli sprejemati jamstvo za združnike, ne da bi se zaradi tega smatralo, da je zadruga raztegnila svoje poslovanje tudi na nečlane. Isto velja glede

inkasiranja in diskontiranja menic lastnih čla-nov, čeprav nosijo menice podpise tudi ne-zadružnikov. Dalje glede inkasiranja knjižnih terjatev, glede prodaje združinskih izdelkov nečlanom in glede nakupovanja surovin in blaga od nečlanov.

Tudi je nujno potrebno, vse drugače dolo-čiti besedilo v tretji točki. Vprašanje, ali po-sluje zadruga samo s svojimi člani ali ne, je za zadruga največje- važnosti z ozirom na pristojbinske in davčne predpise, ki jih ob-sega načrt v čl. 64—69. Sicer je v čl. 69 re-čeno, da odločuje pristojna združna zveza, oziroma Glavni združni savez, kadar hoče kaka državna ali samoupravna oblast zadrugi odvzeti davčne in pristojbinske ugodnosti. Toda treba je upoštevati, da bi imele po čl. 72 stati zveze pod nadzorstvom države in dr-žavni organi, ki bi izvajali to nadzorstvo, bi že našli sredstev, da bi uveljavili svoje fiska-lične nazore. Zato je treba v tem oziru naj-večje previdnosti! Kedar bi mogla n. pr. za-druga dokazati, da ji preti »opasna izguba« in to »brez krivde združne uprave«? Kolikor poznamo naše davčne oblasti, lahko mirno trdimo, da bi v večini slučajev smatrale take dokaze za neveljavne. Če bi n. pr. konsumno društvo prodalo stare zaboje ali vreče kake-mu nečlanu, ker bi takih predmetov nobeden izmed članov ne hotel kupiti, ali bi moglo društvo dokazati, da mu je pretila »opa-sna« izguba t. j. izguba, ki bi mogla spraviti v nevarnost obstoj zadruga.

Odperto ostane tudi važno vprašanje, ko-liko bi smele proizvajalne (produktivne) za-druga zaposlovati v svojem obratu nečlane (vajence pomočnike, delavce), ne da bi izgu-bile davčne ugodnosti. Po čl. 4. sodeč bi bilo to dopustno le v izjemnih slučajih, dočim do-loča čl. 66, da se sme v zadrugi uporabljati redoma tretjina nezadružnikov. Torej oči-vidno nesoglasje!

Prav umestno bi bilo, če bi se v zakon

privzelo, da smejo zadruga poslovati tudi z drugimi zadrugami in s kulturnimi in humanitarnimi ustanovami, čeprav te ustanove niso njihovi člani.

V ostalem se popolnoma strinjamo z intencijo, da bodi poslovanje omejeno na lastne člane. Tega principa se drži vsa zadruga te-

orija in je prav, da se to načelo tudi uzakoni. Seveda ne sme iti zakon tako daleč, da bi zadrugam potem nastale v poslovnem življenju nepremagljive ovire. Treba je razločevati med pomožnimi posli, ki služijo v to, da se morejo sploh glavni posli izvrševati.

A. Kralj :

Anketa o davčnih zadevah zadrug.

Po inicijativi Glavnega zadrugnega saveza se je dne 5. maja vršila v Belgradu anketa o obdavčenju zadrug in zlasti o vsebini čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23. Na anketi so bili navzoči za generalno direkcijo neposrednih davkov glavni ravnatelj Konjevič, za poljedelsko ministrstvo načelnik Stojković, za trgovinsko ministrstvo tajnik Antula, za Glavni zadrugni savez in za Zvezo srbskih zadrug upravnik Avramović, za Zadružno zvezo v Ljubljani tajnik Kralj. Poleg tega je bil navzoč bivši referent za proračunski zakon v parlamentu narodni poslanec dr. Šečerov.

V glavnem je šlo za to, da se dožene pomen čl. 262 fin. zak., s katerim se uveljavlja tudi za prečanske kraje čl. 95, 96 in 98 srbskega zadrugnega zakona. Od teh členov obsega 95 in 98 predpise o taksah, dočim vsebuje čl. 96 predpise o oprostitvi davka na delo, kapital in prihod. Davek na delo in na kapital pri nas ni obstojal; zato tozadevna oprostitvev za naše zadruga sploh ne pride v poštev. Pač pa je za naše zadruga velike važnosti, da se razširi tudi na nje oprostitvev davka na prihod, to je oprostitvev od pridobnine.

Generalna direkcija je doslej kljub zakonu odklanjala tako oproščanje iz raznih pravnotehničnih razlogov in tudi pri anketi se je njen zastopnik spočetka postavil na stališče, da se čl. 262 fin. zak. ne more izvesti, to se

pravi, da se zadrugam v prečanskih krajih ne more priznati oprostitvev po čl. 96 srbskega zadrugnega zakona ter da bi morale naše zadruga plačevati pridobnino po dosedaj veljavnih zakonskih predpisih.

Poročevalec za proračunski zakon in drugi udeleženci so nasprotno zastopali stališče, da je zakon zakon in da ga kak urad ne more meniti nič tebi nič suspendirati, zlasti ne, ako se pri tem opira na tako nevzdržljive dokaze. Zastopnik Zadružno zveze v Ljubljani je zelo obširno obrazložil vsa ogromna davčna in pristobinska bremena, ki težijo slovenske zadruga, in je povdarjal, da ne gre delati razlike med srbijskimi in prečanskimi zadrugami. Tozadevno je predložil mnogo materiala, iz katerega je bilo razvidno, s kako vnetostjo se šla na delo davčna administracija v Ljubljani, ki je predpisovala davke, ne samo v dopustnih mejah, ampak mnogokrat tudi neopravičeno zahtevala mnogo previsoke davke, kakor so pokazali kasneje številni prizivi, katerim je morala ugoditi. V sledeči debati se je videlo, kako malo so bili merodajni osrednji uradi informirani o naših zadevah. Če bi ne bila imela anketa drugega namena, kakor pojasniti vodilnim osebam dejanski položaj našega zadrugništva, bi bil že s tem dosežen precejšen uspeh.

Po dolgotrajnem razpravljanju so bile sklenjene smernice za naredbo, ki jo izda v

najkrajšem času generalna direkcija neposrednih davkov. V tej naredbi se bo določilo, pod katerimi pogoji se ima uporabljati čl. 262. Davčne oprostitev bodo deležne ne samo zadruga, pri katerih morejo po pravilih postati člani poljedelci in obrtniki, ampak tudi one, ki take določbe nimajo v pravilih in vsled tega lahko sprejemajo v članstvo osebe raznih poklicev. Dalje se bo določilo, kako je treba umevati prepoved deljenja čistega dobička in dajanja tantijem. Urejenih bo še nekaj drugih podrobnosti, o katerih bomo poročali, ko izide naredba.

Upamo, da bo s tem zadeva za velik del

naših zadrug povoljno rešena.

Slednjič je koncem ankete zastopnik Zadrugne zveze v Ljubljani še obširno poročal o nepravilnem postopanju obrtnih oblasti, ki zahtevajo od prodajnih in konsumnih zadrug obrtni list, izučenega poslovođjo in pristop k obrtnim gremijem. Omenjal je tudi, da morajo zadruga plačevati velike doklade za trgovsko zbornico. Ta izvajanja so vzbudila občo pozornost in se je splošno smatralo za nemoralno, da bi morale zadruga s svojimi prispevki pomagati vzdrževati organizacije, iz katerih se vodi proti zadrugništvu oster boj.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 22 : Zadruga ima občni zbor v aprilu. Po novem letu je pristopilo že več novih članov. Ali imajo tudi ti že pravico glasovati na občnem zboru, kateremu se predloži v odobrenje računski zaključek za preteklo leto, čeprav v preteklem letu še niso bili člani zadruga ? (Hp. v M.)

Odgovor : Na občnem zboru ima pravico glasovati vsak zadrugnik brez ozira na to, kdaj je pristopil. Ta pravica zadeva vse predmete, ki so na dnevnem redu občnega zbora, torej tudi odobritev računskega zaključka za prošlo poslovno leto, čeprav morebiti v prošlem poslovnem letu dotični zadrugnik še ni bil član zadruga. Navedeno sledi iz § 27. zadr. zak., ki ne dela glede pravice zadrugnikov na občnem zboru, zlasti glede pravice glasovanja o računskem zaključku nobene razlike med zadrugniki, ravno tako tudi ne § 31 Vaših pravil, ki izrecno pravi : »Vsak zadrugnik ima pravico glasovati pri občnem zboru o vseh v § 29. navedenih točkah.« Med točkami § 29. pa je tudi točka 3 : »potrjenje letnega računa«.

Vprašanje 23 : Okrajno glavarstvo ima navado, da že v aprilu zahteva računske za-

ključke v 2 izvodih. Ako pa zadruga še ni imela do tedaj občnega zbora, vprašamo, ali jo more zadeti kaka kazen oziroma kaj naj stori, da se kazni izogne ? V katerem slučaju lahko kaznuje politična oblast zadruga, če ne pošlje računskega zaključka ? Kdaj je zadnji rok ?

Odgovor : Okrajno glavarstvo je na podlagi § 35 odst. 2. zadr. zak. upravičeno zahtevati prepis zapisnika občnega zbora in prepis odobrenega rač. zaključka. Vendar pa zadruga ni dolžna in tudi ne more tega predložiti, dokler občnega zbora ni imela. Po pravilih Vaše zadruga § 28 morate občni zbor sklicati najkasneje do konca meseca maja. V roku osem dni po občnem zboru pa pošljete glavarstvu 1 prepis zapisnika občnega zbora in 1 računski zaključek. Okrajno glavarstvo Vas k izvršitvi poziva v gori navedenem roku lahko prisili z denarnimi globami, ki jih naloži članom načelstva.

Vprašanje 24 : Davčna administracija v Ljubljani je te dni poslala poziv, da naj se ji pošljejo najkasneje v štirih tednih računski zaključki v dveh izvodih. Ako zadruga niti v

maju ni imela občnega zbora, ne more predložiti računskih zaključkov. Kaj naj stori, da se izogne kazni ? (Hp. v M.)

Odgovor : Vprašanje je rešeno že s tem, kar smo zgoraj navedli. Občnega zbora niste dolžni imeti po vaših pravilih pred koncem meseca maja. Ako torej čakate z občnim zborom do konca v pravilih postavljenega roka, seveda tudi ne boste poslali davčni administraciji računskih zaključkov. Le ako bi v pravilih določenega roka ne držali in bi potem po občnem zboru ne poslali računskega zaključka, Vas davčna administracija lahko prisili k temu z denarno globo. Ako v pravilih ni določeno, kedaj se mora najkasneje vršiti občni zbor, potem velja zakonita določba § 22 združnega zakona, da mora načelstvo predložiti občnemu zboru računski zaključek do konca junija.

Vprašanje 25 : Ali še velja stara določba, da se morata rentni in invalidski davek plačati najkasneje do 31. julija ? (Hp. v M.)

Odgovor : Ta določba je še v veljavi. Kako se napravi potreben izkaz, smo pojasnili v 1. številki letošnjega Narodnega Gospodarja na strani 13. Sprememba glede invalidskega davka je edino ta, da so v l. 1922. tega davka proste vse vloge, katerih letne kapitalizovane ali izplačane obresti ne presegajo 100 Din.

Vprašanje 26 : Po novi uredbi ima menda davčna administracija evidenco o plačevanju rentnega in invalidskega davka, ne pa davčno okrajno oblastvo. V nekaterih krajih je zahtevalo davčno okrajno oblastvo, da je morala poslati zadruga poleg dveh računskih zaključkov še prepis zapisnika o občnem zboru in podrobno pojasnilo o upravnih in uradnih stroških. Ali davčna administracija v Ljubljani tudi zahteva prepis zapisnika občnega zbora in pojasnilo o upravnih stroških ? Ali ima zadruga še dolžnost pošiljati navedene stvari davčnemu okrajnemu oblastvu ? (Hp. v M.)

Odgovor : Računski zaključek v dveh izvodih in prepis zapisnika občnega zbora se pošiljajo le davčni administraciji v Ljubljani ožir. okrajnemu davčnemu oblastvu v Mariboru (za zadruge na bivšem Štajerskem). Davčnim okrajnim oblastvom zapisnika obč. zbora in rač. zaključkov ni treba več pošiljati. Podrobno pojasnilo o upravnih in uradnih stroških se pošlje davčni administraciji v Ljubljani (oziroma davčnemu okrajnemu oblastvu v Mariboru), le na posebno zahtevo.

Vprašanje 27 : Ali ima nadzorstvo pravico, da odstavi načelstvo ? (H. p. v O.)

Odgovor : Pravico odstavititi posamezne člane načelstva ali celo načelstvo ali združne uradnike daje nadzorstvu § 24. zadr. zakona. Nadzorstvo se sme poslužiti te pravice, kadarkoli se mu zdi to potrebno. Vendar pa mora istočasno z odstavitvijo načelstva ali posameznih članov načelstva potrebno ukreiniti, da more zadruga naprej posloovati, in mora v najkrajšem času sklicati občni zbor, kateremu predloži svoj ukrep v končno rešitev. — Ta pravica je torej dana nadzorstvu v interesu zadruga, vendar pa je takoj potrebno, da se o ukrepu nadzorstva izreče občni zbor, da ukrep odobri ali ne. — Nadzorstvo je poleg načelstva tudi upravičeno sklicati občni zbor, ako se mu zdi to potrebno v interesu zadruga.

Vprašanje 28 : Kako se glasuje na občnem zboru ? (Kons. dr. v J.)

Odgovor : Zakon sam ne predpisuje občnemu zboru, kako se vrši glasovanje. Določba o glasovanju se nahaja v združnih pravilih ali v poslovniku. Običajno združna pravila določajo, da se glasuje z dviganjem rok. Glede volitev zahtevajo mnogoteri pravila, da se vršijo po listkih. So tudi zadruga, ki imajo v pravilih določbo, da predsednik odreja način glasovanja. Ako bi ne bilo niti v pravilih niti v poslovniku določeno, kako se

na občnem zboru glasuje, potem je občni zbor tozadevno avtonomen in si sam določuje način glasovanja. Potrebno je seveda, da se pred glasovanjem o stvarnem predlogu stavi formalni predlog, kako naj se glasuje.

Vprašanje 29: Ali ima zadrugar pravico od zadruga zahtevati računski zaključek? (H. p. v D.)

Odgovor: Vsak zadrugar ima pravico zahtevati od načelstva prepis odobrenega računskega zaključka in bilance. Načelstvo pa sme zahtevati od zadrugarja povračilo stroškov za izvršeni prepis računskega zaključka in bilance. (§ 35. zadr. zak.)

Vprašanje 30: Kaj je tantijema? Ali morejo člani načelstva oziroma nadzorstva dobivati odškodnino za delo in za zamudo časa pri zadrugi, ako je v pravilih določba, da člani načelstva in nadzorstva ne dobivajo nikakih tantijem? (H. p. v P.)

Odgovor: Po čl. 262 fin. zak. je kot pogoj za davčne in pristojbinske ugodnosti navedeno tudi to, da člani načelstva in nadzorstva za svoje poslovanje ne dobivajo nikakih tantijem, kar mora biti izraženo tudi v pravilih. Tantijema je francoska beseda in pomeni de-

lež na dobičku kakega pridobitnega podjetja za one osebe, ki so udeležene pri produkciji zlasti pri vodstvu podjetja kot na primer člani upravnih in nadzorstvenih svetov pri delniških in drugih trgovskih družbah, dalje trgovski agenti, trgovski nastavlenci in slično. Običajno dobivajo imenovane osebe tantijeme že na podlagi določb pravil. Pravila določajo, da gre iz čistega letnega dobička gotov procent za tantijeme članom uprave. To je torej neke vrste udeležba na čistem dobičku za one, ki so pri poslovanju udeleženi, po običajih trgovskega sveta.

Drugo pa so nagrade in odškodnine, ki jih dajejo zadruga članom načelstva ali članom nadzorstva za njihovo poslovanje, za zamudo časa. Te nagrade se dajejo iz tekočih sredstev in spadajo pod stroške uprave zadruga. Njih višina se ravna po tem, koliko je dotični član načelstva ali nadzorstva za zadrugo delal, koliko časa je s tem zamudil. Ne ravna se pa njih višina po višini čistega dobička in se samo ob sebi umevno morejo te odškodnine izplačevati tudi, ako pri zadrugi sploh ni čistega dobička.

ZADRUŽNIŠTVO

Pristojbinske oprostitve pridobitnih in gospodarstvenih zadrug. Zadrugna zveza se je ponovno obrnila na delegacijo finančnega ministrstva v Ljubljani radi priznanja ugodnosti čl. 262. fin. zak. vsem zadrugam. Nato je finančna delegacija z dopisom od 3. maja odgovorila, da veljajo svoboščine čl. 95, 96 in 98 srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898 za vse zadrugne zveze odnosno njihove zadruga, ako izpolnjujejo pogoje čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23, ne glede na to, so li njih člani zadrugarji

popoklicu poljedelci, obrtniki ali ne. Nekateri sodnijske in finančne oblasti niso namreč hotele priznavati našim zadrugam ugodnosti čl. 262 pod pretvezo, da te ugodnosti veljajo samo za one zadruga, katerih člani so izključno poljedelci in obrtniki in da mora biti to razvidno iz pravil. S tem razglasom delegacije finančnega ministrstva je torej ustrezno upravičenim zahtevam zadrug po ugodnostih čl. 262 fin. zak., kakor jih uživajo srbske zadruga na podlagi srbskega zadrugnega zakona.

Vse zadruga opozarjamo, da te ugod-

nosti pri vseh oblastvih dosledno zahtevajo, ne samo kar se tiče taks, ampak tudi kar se tiče davkov. Srbske zadrugе so namreč po čl. 96 oproščene tudi vseh davkov in dokladna dohodek, na poslovanje in na kapital. Zadrugna zveza se je tudi v tej zadevi obrnila na delegacijo finančnega ministrstva z zahtevo, da se te davčne oprostitve priznajo in da se pojasni, katerih davkov so zadrugе oproščene. Delegacija je obljubila, da da v kratkem tudi v tej zadevi pojasnilo. V svojem razglasu od 3. maja pa navaja dobesedno samo čl. 95 in 98 srb. zadr. zakona, dočim člen 96, ki je najširši, previdno zamolči.

Upravni odbor Glavnega Zadrugnega Saveza je imel 21. in 22. aprila t. l. v Zagrebu svojo sejo. Poleg rednih poročil o delu in poslovanju Saveza so bile na dnevnem redu tudi zanimive zadeve iz zadrugnega gibanja. — Sklenilo se je predvsem povabiti poslance-zadrugarje brez razlike strank, da naj osnujejo v parlamentu poseben klub v varstvo zadrugnih interesov. — Radi neenotnosti obdavčevanja zadrug v državi posebno pa radi težkih davčnih bremen, s katerimi pritiskajo na zadrugе v Sloveniji davčna oblastva, ne vpoštevajoč čl. 262 fin. zak., se je sklenilo, da se 5. maja vrši v Beogradu posebna anketa o davčnih vprašanjih, h kateri se povabijo poleg zastopnikov zadrugništva tudi zastopniki generalne direkcije neposrednih davkov. — Ponovno so se pretresala pravila o glavnih kreditnih zadruhi, ki bodo tudi predmet bodoče glavne skupščine. Dvomljivo pa je, da bi zadruga mogla z uspehom delovati, ker bo najbrž hiral na pomanjkanju vlog. Večina zadrug in zvez pričakuje od zadrugе kreditov; one zadrugne zveze, ki bi mogle odvišen denar pri njej nalagati, pa imajo svoje banke ali centralne blagovne zadrugе, kjer boljše plasirajo svoje odviške. — **Višji zadrugni tečaj**

za revizorje naj bi se zopet vršil v Beogradu, ako bo zadosti priglašencev in pa ako bo mogoče dobiti predavatelja. — Kot 14. član Glavnega Zadrugnega Saveza je bila v članstvo sprejeta »Zadrugna Sveza zadruga v Zagrebu«, Pejačevićev trg — Letošnji zadrugni kongres se bo vršil 16. in 17. junija v Celju. Ob tej priliki obhaja celjska Zadrugna zveza 40 letnico svojega obstoja.

Položaj slovenskih zadrug v Julijski Benečiji. Veliko število slovenskih zadrug, ki so bile prej včlanjene pri zadrugnih zvezah v Sloveniji, je po končni ugotovitvi meje med Jugoslavijo in Italijo v rapalskem dogovoru prišlo pod Italijo. Dasi so to čisto gospodarske ustanove in bi pričakovali, da se tukaj italijanski nacionalni šovinizem ne bo udeleževal, vendar tudi te gospodarske ustanove težko občutijo nacionalno neprijaznost in mnogokrat celo nasilstvo in zatiranje od strani italijanskih oblasti.

V prvi vrsti jim delajo oblasti in sodišča težkoče radi slovenskega jezika. Pri deželnem sodišču v Pulju in Trstu se sprejemajo vloge za vpis zadrug samo v italijanskem jeziku. Vse kaže, da bodo ravno tako začela postopati tudi sodišča na Goriškem, kjer so dosedaj še vpisovali zadrugе v slovenskem jeziku. Od zadrug se zahtevajo dvojezični pečati in sicer z italijansko firmo na prvem mestu. Celó knjigovodstvo zahtevajo v italijanskem jeziku ali pa dvojezično, seveda najprej italijansko in na drugem mestu hrvaško. To poslednje se zlasti dogaja v Istriji. Tudi javni napisi pri zadrugah morajo biti dvojezični in je za slovenski napis treba plačati štirikrat večjo pristojbino nego za italijanski. Da čimprej ubijejo slovensko zadrugništvo, so začeli pritiskati na zadrugе, naj pristopajo k italijanski zvezi v Poreču.

Vse zadrugе iz zasedenega ozemlja se pritožujejo na visoke davke in pristojbine. Si-

cer je za zadrage v veljavi še zadružni zakon iz l. 1873 in nekatere vrste zadrug še uživajo davčne ugodnosti na podlagi prejšnjih zakonov, vendar se položaj vedno slabša, ker morajo zadrage plačevati razne nove davke in takse. Posebno visoka je pridobnina, če zadruga n. pr. izkaže Lir 1200.— dobička, mora plačati okoli 20 % pridobnine.

Za občne zборе zahtevajo dovoljenje politične oblasti, katero se izda šele v zadnjem trenutku. Mnogokrat pa se tudi občni zbor iz »varnostnih oziror« prepove. Najhujše pa je to, da vlada še do danes ni rešila vprašanja, ali bo zamenjala načrbe kreditnih zadrug pri zadružnih zvezah v Jugoslaviji. Ker se gre pri tem za visoke vsote in ker so kreditne zadrage vezane, svojim vlagateljem izplačevati v lirah po 60 lir za 100 kron, pridejo gotovo v zelo težak položaj, ako jim tudi vlada ne bo priznala zamenjave naložb v Jugoslaviji po istem ključu.

Glavni Zadružni Savez ima dosedaj včlanjenih 14 zadružnih zvez. Na zadnji seji v Zagrebu je bila kot 14. član sprejeta Zadružna Sveza zadruga v Zagrebu.

Popusti pri trgovcih. Uspehi konsumnih zadrug se kažejo zlasti v vplivu, ki ga ima njihovo delovanje na privatno trgovino. Privatni trgovci so v strahu pred konkurenco konsumnih društev izmislili nov način, kako bi pritegnili odjemalce. Začeli so dovoljevati stalnim odjemalcem popuste. Kakor konsumna društva ob zaključku leta povrnejo svojim članom to, kar so v teku poslovnega leta preveč vplačali in s tem povrnjenim dobičkom, ki se ravna po višini nakupov vsakega člana, najbolj privežejo na se svoje člane, nekaj podobnega hočejo dajati trgovci z rabati, s popusti. — Vendar je zelo bistvena razlika med dobičkom, ki ga svojim članom ob koncu leta povrne konsumna zadruga in med rabatom trgovcev. Povračilo dobička, kakor ga dajejo konsumna društva, se ugo-

tovi na podlagi točnih računov, ki so vsakemu članu na vpogled, ker je vsak član pri vseh zadružnih napravah v gotovem razmerju soudeležen in soupravičen. Samo s to kontrolo in z vpogledom v poslovanje se da ugotoviti, kaj pripada članu na dobičku. Takega vpogleda kot ga dovoli članom zadruga, pa ne bo dovolil noben trgovec. Noben odjemalec pri trgovcu ne bo zvedel, koliko je trgovec od njega zaslužil kljub dovoljenemu rabatu. In tudi ako konsumna zadruga ne deli nobenega dobička, vendar vsak član vé, da dobiček zadruga ne gre v privatni žep, ampak je skupna last vseh, ki so ga s svojimi nakupi ustvarili.

O spremembah zadružnega zakona so se tudi v Čehoslovaški republiki začeli pojavljati razni predlogi in razne misli. Svrha spremembe zadružnega zakona ni samo izenačenje zadružne zakonodaje za celo državo; kajti tudi v Čehoslovaški republiki veljajo poleg avstrijskega zadružnega zakona madjarski zadružni zakoni na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji. Še bolj sili k spremembi zadružnega zakona zastarelost v prvi vrsti avstrijskega zadružnega zakona iz l. 1873, ki ne odgovarja več potrebam in zahtevam razvijajočega se zadružništva. Čehoslovaška republika ima danes nič manj kakor 18.000 zadrug, ki zadevajo najraznovrstnejše panoge gospodarstva.

Vladni načrt zakona o neposrednih davkih je bil že lansko leto predložen finančnemu odboru. Skoro gotovo je, da pride letos ta načrt pred parlament. O načrtu je napisal lepo in obširno kritiko vseučiliški profesor dr. F. Eller, ki jo je prinesel »Narodno-gospodarski Vestnik« v št. 3—12 z dne 25. aprila 1923.

Potrošačke zadrage, lepo delo francoskega pisatelja Charla Gide-a, na srbsčino prevedeno od dr. Iljiča, moremo vsem zadrugarjem najtopleje priporočati. Tako poljudno pisane knjige in obenem s tako bogatim mate-

rijalom ima svetovna združna literatura malo. Le škoda, da je prevod v cirilici, vsled česar je manj dostopen. Zdržna zveza ima še nekaj izvodov te knjige, ki jo lahko dobijo zadrugarji, ki se posebno zanimajo za konsumno združništvo.

Narodno gospodarstvo bodočnosti. Niti državnemu, niti socialističnemu prisilnemu gospodarstvu ne pripada na trajno bodočnost. Bodočnost pripada svobodnemu gospodarstvu s samostojnostjo in odgovornostjo gospodarskih subjektov. To gospodarstvo pa ne bo več individualistično-kapitalistično gospodarstvo liberalizma, ampak socializirano in urejeno gospodarstvo, ki se bo pretvorilo v skupno gospodarstvo potom podreditve posameznih gospodarstev v narodno-gospodarsko celoto in pod skupne raloge narodnega gospodarstva.

Toda tudi vse to bo ostalo le pusta teorija, prazna učenost, samo flikarija, ako ne bo temeljilo na krščanski vesti, na krščanski zavesti dolžnosti posameznika do bližnjega, do družbe.

Zdržna gospodarska banka v Ljubljani je imela dne 3. maja svoj redni občni zbor, kateremu je upravni svet predložil poročilo o tretjem poslovnem letu. Poročilo omenja, da so se neurejene povojne razmere v tem letu celo poslabšale ne le radi naraščajoče inflacije papirnatega denarja, ampak zlasti še radi ponesrečenih poskusov finančne uprave na polju devizne politike. K vsemu se je zadnji čas pridružilo še silno pomanjkanje likvidnih sredstev. Poleg centrale, ki se je preselila že 2. dec. v moderne prostore lastne palače, imata lastne prostore tudi podružnici v Šibeniku in Mariboru. Banka je udeležena pri 13 industrijskih oz. trgovskih podjetjih, med katerimi je za kmetijstvo važna tovarna za dušik v Rušah. — Vloge so narasle že na 400 milijonov kron. Delniška glavnica je 48 milijonov K, rez. zaklad pa že 11,568.271.78 K. —

Iz čistega dobička, ki znaša 5,346.747.35 K, se izplača 12% dividenda. Začne se izplačevati 15. maja. — V upravni svet je bil izvoljen dr. Jerovšek.

Prvo delavsko konsumno društvo na Jeseenicah je imelo 29. aprila svoj redni občni zbor. V 25 letih se je društvo razvilo v lepo delavsko podjetje, z lastno zgradbo na Jeseenicah in s šestimi poslovalnicami v večjih delavskih krajih Gorenjske. Društvo šteje sedaj 1331 članov z deležno glavnico Din. 33.375.—. V poslovnem letu je sprejelo za blago Din. 4,537.626.41, kar pomeni letni nakup vsakega člana za Din. 3409. — Ta visoki promet članov priča, da vlada med društveniki dobra združna disciplina.

Skrbi konsumnih društev. Ne samo blagovna trgovina, tudi konsumno združništvo preživlja težke čase. Kupna moč prebivalstva je v primeri z razmerami pred vojno silno padla. Slabi to kupno moč zlasti še brezposelnost oziroma radi industrijske krize skrajšani delovni časi. Vsled nestalnosti cen se zadrugarji bojijo delati večje nakupe in čakajo z nakupi v nadi, da bodo cene padle.

Teden združne propagande so priredili na Francoskem z zelo dobrim uspehom. Pri 201 zadrugi se je ugotovilo, da je število članov zrastle za 15.419. Tudi v finančnem pogledu je uspeh zadovoljiv. Deležni kapital se je po propagandnem tednu zvišal za 1,874.796.— frankov, hranilne vloge pa so zrastle za 2,667.109 frankov. Uspeh bo gotovo večji, ko pošljejo podatke o tednu združne propagande vse zadruge. — Ali ne bi kazalo napraviti tudi pri nas teden združne propagande?

Združno delo za ljudsko prosveto. Srbski Savez poljedelskih zadrug poziva včlanjene zadruge, da snujejo knjižnice za svoje člane. Istotako Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo pozivlja zadrugarje, naj povsod snujejo knjižnice, da pride vsak zadrugar do do-

brega čtiva, ki je najboljšo sredstvo za gospodarski napredek. — Naši južni bratje dobro čutijo, da je težko združeno delo med neizobraženim ljudstvom, zato je brez dvoma najboljša priprava in najboljši temelj za zdravo, krepko združništvo delavna prosvetna organizacija med ljudstvom. Pa tudi zadruga same morajo znati ceniti potrebo ljudske izobrazbe zlasti na gospodarskem polju in zato na razne načine prispevati k temu, bodisi s knjižnicami, bodisi s predavanji, bodisi s tečajji.

Predstavko radi tarif za prevoz mleka je napravila Gospodarska zveza v Ljubljani. V interesu živinorejcev kakor tudi konsumentov v mestih in industrijskih krajih je, da se vozina za mleko in vrče na državnih železnicah zniža. Predstavka zahteva isto tarifo, kakršna je že v veljavi na južni železnici.

Vsem kreditnim zadrugam. Oddelek za kmetijstvo se je potom okrajnih glavarstev obrnil na kreditne zadruga radi podatkov o stanju kmetijskih kreditov. Poljedelsko ministrstvo pripravlja namreč zakon o kmetijskem kreditu, ki ga je sedanja vlada sprejela v svoj program. Zato je važno, da je na razpolago potreben material, kako stoji s kmetijskimi krediti pri nas, zlasti v kolikor se s tem bavi kreditno združništvo. — Ko pošiljate okrajnim glavarstvom podatke in odgovore glede stanja kmetijskih kreditov, pro-

simo, da en izvod istočasno pošljete na Združeno zvezo v Ljubljani, ki bo na podlagi dobljenega materiala izdelala svoje predloge glede zakona o kmetijskih kreditih.

Kratko navodilo za prevzem blaga na postajah. Pri prevzemu blaga na postajah se še vedno premalo pazi na pravilni prevzem, tako, da so zadruga neštetokrat po svoji krivdi oziroma nevednosti prav občutno oškodovane. Vsled tega se priporoča, da se blago na prejemni postaji vedno pred prevzemom uradno pretehta ter za slučaj, da bi se ta nova teža s težo, katera je označena na voznem listu ne ujemala, sestavi takoj tozadevni uradni zapisnik, katerega je železniška uprava vedno primorana na zahtevo vsake stranke izdati. Istotako je natančno paziti na kakovost blaga, ker se mnogokrat pripeti, da se blago med železniško vožnjo zamenja ter se lahko zgodi, da prispe na namembno postajo sol, mesto kristalnega sladkorja. Tudi v tem slučaju naj se vedno sestavi tozadevni uradni zapisnik. Ako se ta uradni zapisnik ne sestavi, je seveda vsaka nadaljna reklamacija brezuspešna, ker čim je enkrat blago prevzeto od železnice, ista nato odkloni vsako odgovornost. Ako pa se sestavi ta prejemni uradni zapisnik, je potem pot reklamacije vedno odprta na železniško direkcijo. Pravica do reklamacije obstoja 1 leto po prevzemu blaga.

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ GOSPODARSTVO. ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

Vinska kriza. Položaj na vinskem trgu se nikakor ne popravlja. Dasi se je lansko leto veliko pisalo o pogodbi med našo državo in Češko-slovaško republiko glede našega izvoza vina in uvoza češkega piva, se vendar vidi, da je pogodba ostala samo na papirju. Nikdo več ne veruje v izvoz našega vina, tako, da so mnogi vinogradniki že popolnoma zgubili upanje v bodočnost vinogradništva. —

Vlada, ki bi bila dolžna kaj storiti, se ne gane in menda čaka s svojo pomočjo do tedaj, ko bodo že vinogradniki opustili svoje vinograde. — Da opozori vlado na obupen položaj, je Gospodarska zveza sestavila predstavko na poljedelsko ministrstvo, v kateri na podlagi točnih podatkov slika naravnost obupen položaj vinogradništva in zahteva, da država priskoči na pomoč. Zelo umestna bi

bila ravno v sedanjem času pomoč v obliki subvencij ali vsaj brezobrestnega posojila vinarskim zadruham, ki na eni strani pokupujejo grozdje in vino svojih članov in morajo to članom takoj plačati, dočim jim vino leži v kletih in čaka ugodnejše konjunkturo za prodajo.

Koliko živine ima Jugoslavija? Poljedelško ministrstvo je po statističnih podatkih ugotovilo tole stanje živine v Jugoslaviji: 1.069.293 konj, 84.200 oslov, 18.107 mul

4.959.807 krav in volov, 51.483 bivolov, 3.372.852 svinj, 3.542.687 ovac, 1.552.710 koza, 15.074.156 perutnine in 534.164 panjev čebel. Jugoslavija ima največ prašičev na svetu in se v tem oziru kosa celo z Ameriko.

Izgledi na žetev so po podatkih poljedelškega ministrstva zelo ugodni. Pričakuje se boljša letina nego je bila lani. Zoranih in posejanih je 1.939.000 hektarov polja, t. j. za 30 odstotkov več nego lani.

I O I O I O I O I O I RAZNO. I O I O I O I O I O I

Vprašanje vojnih posojil se bo v kratkem času končno uredilo. Tako poroča »Südslavischer Lloyd« na podlagi neke vesti iz Belgrada. Poročilo pravi, da je vsota vojnih posojil tako ogromna, da je vlada zahtevala odločitev reparacijske komisije. Kedaj bo ta odločitev prispela, se ne ve. Gotovo pa je, da je vlada že napravila načelno rešitev tega vprašanja. — Čas bi že bil, da se nekaj ukrene; pa vendar zelo dvomimo, da bi bila vlada iz lastne iniciative o tem sklepala.

Visok vinski davek morajo plačevati vinogradniki v novih pokrajinah zasedenega ozemlja. Vsak vinogradnik ali vinski trgovec plača od vsakega hektolitra 20 lir državnega davka. Ta davek ne izključuje pa še vseli drugih doklad in davkov na vino, ki jih naložita dežela ali občina.

Delavske banke v Združenih državah Amerike. Strokovna zveza strojevodij v Združenih državah je pokupila znaten del delnic »Empire trust company«, velebanke, ki ima 60 milijonov dolarjev osnovnega kapitala in največje industrijske magnate v svojem upravnem svetu. Ta strokovna zveza namre-

rava v New Yorku ustanoviti lastno delavsko banko. Poleg tega se pripravlja v New Yorku ustanovitev neke druge delavske banke z lastnim kapitalom 2.000.000 dolarjev. Ustanovitelji so Centralna zveza delavcev, države in mesta New York. Že pred temi ustanovitvami je obstajalo precej delavskih bank v združenih državah Amerike. Delavske hranilnice v Clevelandu so se dobro obnesle. Pri teh bankah je maksimalna višina dividende že vnaprej določena in v kolikor napravijo banke več dobička nego ga je potreba za kritje te maksimalne dividende, pride ta dobiček v dobro vlagateljem. Mednarodna zveza strojnikov je osnovala v Washingtonu svojo banko, oblačilni delavci pa v Chikagu. Poleg tega so delavske banke v Filadelfiji in v šest drugih večjih mestih; pripravlja se pa ustanovitev takih bank še v sedmih večjih mestih.

Cene žita na ljubljanskem trgu. (en gros). Pšenica K 19.—, ječmen K 16.—, ajda K 14.—, moka št. 0 K 29.—, koruza K 13.—, oves bahaški K 14.—, proso K 15.—, otrobi K 8.40.

Občni zbor Zadrugne zvonarne v Ljubljani, r. z. z. o. z., se vrši dne 12. junija 1923, ob 4. popoldne v župnišću sv. Jakoba v Ljubljani. 1. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Dopolnilna volitev odbora in volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Lesne zadruge v Radečah, r. z. z. o. z., se vrši dne 27. maja 1923, ob 3. uri popoldne v občinski pisarni. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Dobravi pri Kropi, r. z. z. n. z., se vrši na Binkoštni pondeljek ob 3. uri popoldne, (21. maja 1923) v hranilničnih prostorih na Srednji Dobravi št. 11. 1. Čitanje zapisnika o zad. obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Ustanovni občni zbor Zadrugne elektrarne v Dolu pri Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob pol 4. uri pop. v društvenem domu. 1. Poročilo pripravljalega odbora. 2. Vpisovanje članov. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Mozirju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 3. junija 1923, ob 3. uri popoldne v zadrugnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Stavbne zadruge v Lescah, r. z. z. o. z., se bo vršil 3. junija 1923 v Lescah št. 16. 1. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 2. Čitanje revizijskega zapisnika. 3. Sklepanje o likvidaciji zadruge. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva, c) eventualno likvidatorjev. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge Izlake - Zagorje, r. z. z. o. z., se bo vršil 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v zadrugnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Dopolnilna volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Občekoristne stavbene zadruge »Ljudski dom« v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 25. maja 1923, ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v Mirni peči, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Blagovici, bo dne 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v društvenem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Svetinjah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob pol 9. uri popoldne v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1922. 3. Dopolnilna volitev načelstva. 4. Slučajnosti.

XIX. redni občni zbor Kmetijskega društva v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923 po prvi sv. maši ob 7. uri zjutraj v cerkveni dvorani s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika XVII. rednega in XVIII. izrednega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev a) 2 članov načelstva, b) nadzorstva, c) razsodišča. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Sodražici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 3. junija 1923 ob 3. uri popoldan v dvorani Kmet. društva. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Dopolnilna volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva za občno Toplice, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 10. junija 1923 ob 2. uri pop. pri načelniku v Dolenjih Sušicah. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Framu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, po rani službi božji v prostorih posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Sprememba pravil. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Okrajne posojilnice v Radečah, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za leto 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Slivnici pri Celju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob pol 3. uri popoldne v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Podčetrtku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 9. uri popoldne v zadrugnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Trzinu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v prostorih posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

XVI. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobu, se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 11. uri popoldne v zadrugni pisarni v Dobu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice v Stični, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 31. maja ob 8. uri popoldne v šoli v Stični. 1. Poročilo načelstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

IX. redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Pavlu pri Preboldu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923 ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega strojnega društva v Blatni Brezovici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 5. uri popoldne v hiši št. 27. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmet. konsumnega društva v Šmarju pri Jelšah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923 ob 3. uri popoldne v hiši g. Florjana Gajšek. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenj rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kozjem, r. z. z. n. z., odredi se na 27. maja 1923, ob 9. uri dopoldne v uradni sobi v Kozjem (občinski pisarni). 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora in njega odobrenje. 2. Potrjenj letnega računa za leto 1922. 3. Slučajnosti in nasveti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Radovljici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. maja 1923, ob 14. uri v zadrugi pisarni. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Gornji Kungoti, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v prostorih g. Feliks-a Skribe. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje rač. zaključkov za l. 1921 in 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Lukovici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri pop. v posojilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskih poročil za l. 1921 in 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega gospodarskega društva v Logatcu, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob

3. uri popoldne v društvenem domu. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1922. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobrniču, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, po jutranji sv. maši ob 7. uri v stari šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje reviz. poročila. 3. Potrjenj rač. zaključka za l. 1922. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Dobrničah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. maja 1923, ob 3. uri popoldne v stari šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Potrjenj rač. zaključka za l. 1922. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Jurju ob Taboru, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 27. majnika 1923, po večernicah v hranilničnih prostorih. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega in izvanrednega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 4. Slučajnosti.

Poziv upnikom. — Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Predgradu, r. z. z. o. z., je stopila v likvidacijo. Likvidacijski odbor poziva tem potom vse upnike, da mu prijavijo svoje terjatve do zadruge.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri sv. Bolfenku na Kogu, r. z. z. n. z., se vrši dne 27. maja 1923, ob 8. uri dop. v hiši Jožefa Munda v Jastrebcih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1922. 3. Slučajnosti.

Oklic upnikom. Upniki podpisane zadruge se v smislu 40. zadrugnega zakona pozivljajo, da priglase svoje terjatve.

Senčur, dne 23. aprila 1923.
Mlekarska zadruga v Senčurju, r. z. z. o. z., v likvidaciji.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

Telefon št. 57 in 470 LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA CESTA 10 Telefon št. 57 in 470
V LASTNI PALAČI VIS-A-VIS HOTELA UNION

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Kapital in rezerve skupno nad Din. 15.000.000.—

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

Kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.